

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาลักษณะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำนวน 222 โรงเรียน ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีจำนวน 99 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 133 คน และครู จำนวน 1,511 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 มีจำนวน 123 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 147 คน และครู จำนวน 1,392 คน รวมประชากรทั้งหมด จำนวน 3,183 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากกลุ่มประชากร โดยการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เกรจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 607) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 388 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครู จำนวน 291 คน ขนาดโรงเรียน ขนาดเล็ก จำนวน 101 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 12 โรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 6 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน และครู จำนวน 291 คน ขนาดโรงเรียน ขนาดเล็ก จำนวน 107 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 18 โรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 5 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 2 โรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญ คือ นักบริหาร นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติ โดยการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้นักบริหาร จำนวน 3 คน นักวิชาการ จำนวน 3 คน และผู้บริหาร จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี	จำนวนประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
1. ตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	280	161
1.2 ครู	2,903	334
รวม	3,183	495
2. ขนาดโรงเรียน		
2.1 ขนาดเล็ก	177	117
2.2 ขนาดกลาง	30	29
2.3 ขนาดใหญ่	7	7
2.4 ขนาดใหญ่พิเศษ	8	8
รวม	222	161
3. ที่ตั้งของสถานศึกษา		
3.1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1	99	78
3.2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 2	123	83
รวม	222	161

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยโครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และที่ตั้งของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ด้านการระบุมความรู้ ด้านการพัฒนาความรู้ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการสร้างความรู้ ด้านการแบ่งปันความรู้ และด้านการเรียนรู้ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีสภาพอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีสภาพอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลคะแนน โดยอาศัยเทียบเทียบในการให้เกณฑ์การประเมินค่า ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีสภาพอยู่ในระดับมากที่สุด
 คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีสภาพอยู่ในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีสภาพอยู่ในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีสภาพอยู่ในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีสภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ด้านการระบุนความรู้ ด้านการพัฒนาความรู้ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการสร้างความรู้ ด้านการแบ่งปันความรู้ และด้านการเรียนรู้ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลคะแนน โดยอาศัยเทียบเทียบในการให้เกณฑ์การประเมินค่า ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
 คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สอบถามผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี ได้แก่ ด้านการระบุนความรู้ ด้านการพัฒนาความรู้ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการสร้างความรู้ ด้านการแบ่งปันความรู้ และด้านการเรียนรู้

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้จากเอกสารและตำรา
2. กำหนดกรอบโครงสร้างของแบบสอบถามเป็น 7 ด้าน
3. สร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามขั้นในการดำเนินการและแนวทางการจัดการความรู้
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำไปปรึกษากับประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ หลังจากนั้นนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำศูนย์นวัตกรรมการบริหารและ
ผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

4.2 ดร.สมศักดิ์ ลีลา

หัวหน้าภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

4.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนวย บุญศรี หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

4.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กนก จุยกาวังศ์ ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

4.5 นางจริยา บุญยะโคพันธ์ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) แกไขความถูกต้อง ความชัดเจนและความเหมาะสมในเนื้อหา และปรับปรุงให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 30 ราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ แล้วนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ซึ่งได้ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.51-0.62 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92

6. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เสร็จเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการระบุนิยามความรู้ ด้านการพัฒนาความรู้ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการสร้างความรู้ ด้านการแบ่งปันความรู้ และด้านการเรียนรู้ โดยผ่านความเห็นชอบของประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นนำไปให้ประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงและทำการปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ดังนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัย
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ในกรณีที่ไม่ได้รับแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อติดตามและรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง
4. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งแสดงถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี
5. ส่งหนังสือเจตนาารมณ์ของผู้วิจัย และระบุเงื่อนไขในการติดต่อทางโทรศัพท์ถึงผู้เชี่ยวชาญ
6. ประสานงานทางโทรศัพท์ เพื่อส่งแบบสอบถามถึงผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ คัดแยกเพื่อนำไปวิเคราะห์
2. นำแบบสอบถามมาตรวจให้นำนักคะแนนที่กำหนดไว้ แล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

3.1 นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน มาวิเคราะห์ แยกประเด็นแนวคิดเป็นรายข้อ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญอาจเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ ได้มากกว่าหนึ่งแนวทางก็ได้

3.2 นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนที่วิเคราะห์เนื้อหา และจำแนกประเด็นแนวคิดเป็นรายข้อไว้ มาสังเคราะห์แนวคิดที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน กำหนดเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้

3.3 นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่จำแนกประเด็นเป็นรายข้อได้ มาแจกแจงความถี่ตามแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ที่สังเคราะห์ได้ แล้วจัดลำดับความสำคัญ นำประเด็นข้อเสนอแนะที่สำคัญที่สุด และสำคัญลำดับรองลงมา นำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ที่ต้องการ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. สภาพ และปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และสถานที่ตั้งของสถานศึกษา โดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. เปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดจันทบุรี ระหว่างความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยใช้การทดสอบค่าที (t -test)
3. เปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดจันทบุรี ระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานภายในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)
4. เปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดจันทบุรี ระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนแยกตามที่ตั้งของสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t -test)
5. แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)